

теперішнє існування інколи різко протилежних спільнот, культур, політичних систем. Якщо говорити про Грецію і Туреччину, то нагальними проблемами є: визначення політичної межі, за якою внеможливиються сприйняття Іншого, оборона внутрішнього простору; визначення меж толерантності.

Аналіз теми Іншого є важливим для українського політо-філософського дискурсу. В умовах складних і болісних трансформацій, що відбуваються сьогодні в українському суспільстві, осмислення проблеми Іншого – вагомий елемент розвитку громадянського суспільства, пошуку основ для солідарності громадськості.

Бібліографічний список / References:

1. Rumelili, B. (2004). Constructing identity and relating to difference: Understanding the EU's mode of differentiation. *Review of international studies*. Cambridge. Vol. 30. N 1. P. 27-47.
2. Norton, A. (1993). Reflections on political identity. Baltimore, MD.: The John Hopkins univ. 209 p.
3. Buber, Martin (1970). I and Thou. Translated by Walter Kaufmann. New York: Charles Scribner's Sons. 318 p.
4. International Crisis Group (2012). Aphrodite's gift: Can Cypriot gas power a new dialogue? Available at: <https://www.crisisgroup.org/europe-central-asia/western-europemediterranean/cyprus/aphrodite-s-gift-can-cypriot-gas-power-new-dialogue/>
5. Volkan, V. D. & Itzkowitz, N. (1994). Turks and Greeks: Neighbours in Conflict. Cambridge: The Eothen Press. 69 p.
6. Couloumbis, T. A. (1983). The United States, Greece and Turkey: The Troubled Triangle. New York: Praeger Publishers. Foucault M. (1980). New York: MacMillan. 263 p.
7. Coufoudakis, V. (1996). Greek Foreign Policy. *Mediterranean Quarterly*, 7 (3).
8. Buzan, Barry. (1991). People, states and fear. Hempstead: Harvester. The national security problem in international relations. Harvest press. Renner Boulder. 233 p.
9. A Century of Greek–Turkish Relations – A Handbook | Edited by Nikos Christofis and Anthony Deriziotis. Published: 2024. *Mediterranean Politics Series*. 128 p.

DOI 10.31558/2617-0248.2025.10.11

УДК 327.23(73+510):[351.01:623.45]

КОНФЛІКТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ АМЕРИКАНО-КИТАЙСЬКИХ ВІДНОСИН: ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ЯДЕРНОЇ ЗБРОЇ

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5069-0685>

Зорін К. М., к.політ.н., науковий співробітник, Воєнна академія імені Євгенія Березняка

Метою статті є аналіз конфліктного потенціалу американо-китайських відносин на фоні нарощування КНР військової сили, у тому числі й ядерного озброєння. У статті проаналізовано офіційні положення американської ядерної доктрини, погляди представників політичної та експертної спільноти на перспективи ядерного конфлікту за участю США на сучасному етапі та паралелі між ними. Окрему увагу приділено сценаріям можливих конфліктів між США та Китаєм як зростаючою силою, здатною впливати на інтереси США не тільки в АТР (Азійско-Тихоокеанський регіон), а й в інших регіонах світу. Розглянуто динаміку зміни китайського ядерного і неядерного арсеналів та їх можливі ролі в архітектурі, що трансформується, режимів нерозповсюдження зброї масового знищення (ЗМЗ). Визначено нестійкість процесу ядерного роззброєння і хиткість міжнародно-правових бар'єрів перед новими технологічними чинниками. Висвітлені процеси підготовки можливого застосування Пекіном ядерного озброєння при загостренні найтривалішої територіальної суперечки навколо Тайваню, обґрунтовуючи цю проблему тим, що вона безпосередньо торкається питання державного суверенітету, територіальної цілісності та єдності КНР, тайванська проблема займає найвище місце в ієрархії національних інтересів Китаю і належить до так званих «корінних інтересам» Китаю, захищати які Пекін буде за будь-яку ціну і поступки по яким принципово неможливі. Виявлено, що розвиток перспективних ракетних озброєнь може стати пріоритетним напрямом військової політики США у контексті американо-китайського протистояння у Південно-Східній Азії в цілому, і, зокрема, з Китаєм. Визначено, що у зв'язку з цими тенденціями у США активізується робота лобістських груп, які просувають розробку нових ракетних озброєнь великої дальності. Набула розвитку теза про те, що американо-китайські відносини мають потенціальні ризик застосування ядерної зброї (ЯЗ), які розглядаються американськими дослідниками як протверезний засіб.

Ключові слова: США, Китай, конфліктний потенціал американо-китайських відносин, ядерна зброя, ядерний конфлікт, ядерна стримування, Тайвань, державний суверенітет.

Zorin K. M. Conflict potential of american-chinese relations: prospects of the use of nuclear weapons

The purpose of the article is to analyze the conflict potential of US-China relations against the background of China's buildup of military power, including nuclear weapons. The article analyzes the official provisions of the American nuclear doctrine, the views of representatives of the political and expert community on the prospects of a nuclear conflict with the participation of the United States at the present stage, and the parallels between them. Special attention is paid to the scenarios of possible conflicts between the United States and China as a growing force capable of influencing the interests of the United States not only in the Asia-Pacific region (APR), but also in other regions of the world. The dynamics of changes in China's nuclear and non-nuclear arsenals and their possible roles in the transforming architecture of the non-proliferation regimes of weapons of mass destruction (WMD) are considered. The instability of the nuclear disarmament process and the fragility of international legal barriers to new technological factors are determined. The processes of preparation of the possible use of nuclear weapons by Beijing during the aggravation of the longest-running territorial dispute over Taiwan are highlighted, justifying this problem by the fact that it directly affects the issue of state sovereignty, territorial integrity and unity of the PRC, the Taiwan problem occupies the highest place in the hierarchy of China's national interests and belongs to the so-called "core interests" of China, which Beijing will defend at any cost and concessions on which are fundamentally impossible. It is revealed that the development of promising missile weapons may become a priority direction of US military policy in the context of the US-China confrontation in Southeast Asia in general, and, in particular, with China. It has been determined that due to these trends, the work of lobby groups in the United States is intensifying, promoting the development of new long-range missile weapons. The thesis that US-China relations have a potential risk of using nuclear weapons (NW), which are considered by American researchers as a sobering tool, has been developed.

Keywords: USA, China, conflict potential of US-China relations, nuclear weapons, nuclear conflict, nuclear deterrence, Taiwan, state sovereignty.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Кон'юнктура міжнародної системи є складнішою та більш комплексною, ніж це було наприкінці минулого століття.

По-перше, домінуючий на глобальній площині вплив США поступово послаблюється, і цей факт рівнозначно обумовлюється внутрішніми (політична й соціальна поляризація населення, міграційна криза, неефективна боротьба з пандемією Covid-19 та її наслідками) та зовнішніми чинниками (посилення економічної конфронтації із Китаєм з одночасним послабленням традиційних союзницьких зв'язків). У той же час роль США на міжнародній арені залишається провідною та геополітично необхідною у різних регіонах, навіть за умов формування нового міжнародного порядку.

По-друге, стрімкий економічний розвиток КНР надає їй більшого значення на політичній арені, сприяючи збільшенню впливу у світі, зокрема, через споживання китайських товарів за кордоном, розробці та експорту нових технологій та просування економічної моделі розвитку КНР. Історично відносини між США та Китаєм характеризувались почерговою конфронтаційністю та співробітництвом, а економічні чинники впливали на зміни у характері та форматі цих відносин.

Від початку ХХІ століття Китай продовжує переживати стрімкий економічний розвиток, що сприяло збільшенню американсько-китайського торговельного обороту [1]. За Китаєм закріпився статус найбільшого світового експортера з об'ємним запасом іноземної валюти. Це сприяло зміні у структурі міжнародної системи, в якій КНР набувала все більшого значення і найчіткіше відстоювала ідею багатопольярного світу. Таким чином, вигідний для США баланс сил в Азії був порушений Китаєм, і новий формат відносин між двома потужними державами набував характеру протистояння. Як зазначав Г. Кіссінджер, обидві сторони зіткнулися зі свого роду парадоксальною ситуацією, коли, володіючи безліччю можливостей для досягнення взаєморозуміння, вони одночасно отримали і нові можливості завдати ударів по уразливих місцях один одного [2].

Так, в «Огляді ядерної політики для наступної адміністрації» серед функцій ядерного арсеналу США згадані так звані «стримування ядерної та неядерної атаки» [3]. Серед країн, які становлять головну загрозу Сполученим Штатам, відзначаються Росія, Іран, КНДР та Китай. В силу історичних причин і ситуації, що склалася у військово-технічній сфері, значна кількість американських робіт у різні роки присвячувалась аналізу можливої ядерної ескалації між США та колишнім СРСР. Сьогодні дедалі актуальніше розглядати заявлену проблему з урахуванням чинника КНР. Це пов'язано з динамічною зміною китайського ядерного і неядерного арсеналів (однієї зі змінних у конфлікті зі США) та їх ролі в архітектурі, що трансформується, режимів нерозповсюдження зброї масового знищення (ЗМЗ). Це означає нестійкість процесу ядерного роззброєння і хиткість міжнародно-правових бар'єрів перед новими технологічними чинниками.

Послідовний розподіл на дві складові частини в американсько-китайських відносинах стає дедалі помітнішим як в економічній, так і військово-стратегічній сферах. У зв'язку з цим існує потенціал переростання відносин у військовий конфлікт. Тому існує необхідність розглядати військово-технічну

політику КНР щодо нарощування ядерної зброї під більш гострим кутом. Це дасть можливість прогнозувати вірогідність воєнного конфлікту між КНР та США.

Метою статті є аналіз конфліктного потенціалу американо-китайських відносин на фоні нарощування КНР військової сили, у тому числі й ядерного озброєння.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика американо-китайських відносин характеризується розлогою історіографією. Серед зарубіжних китаєзнавців, зокрема американських, відзначимо Т.Крістенсена [4], Г. Кіссінджера [2], Е.Даунса [5][6], Е.Прасада [7], які досліджували економічні, політичні та воєнні аспекти американо-китайських відносин, аналізували зовнішню політику США стосовно Пекіна та КНР щодо Вашингтона.

Із вітчизняних вчених проблематикою відносин США і КНР займалися Пронь С. В [8], Шевчук О. В. [9], Городня Н. Д. [10], Мельник Т. А. [11], які з'ясували особливості, рівень взаємозалежності та сфери суперництва між Вашингтоном та Пекіном.

Але проблематика можливого застосування ЯЗ та суб'єктивні погляди на це керівництва США, особливо в умовах сучасного загострення міжнародних відносин, є малодосліджена, можливі сценарії ядерного конфлікту за участю США та КНР потребують більш уважного вивчення.

Виклад основного матеріалу. Варіанти розвитку подій у разі військового конфлікту між США та КНР, що розглядаються американськими дослідниками, включають використання протисупутникової зброї, контр-силові та контр-ціннісні удари, ядерне залякування та помилки інтерпретації загрози. Непередбачуваність темпів та форм, які може прийняти ескалація, зумовили появу робіт, що моделюють сценарії (test cases), виходячи з логічно можливих варіантів. Також з'явилися дослідження, які виявляють найтонші місця в системі американо-китайських відносин. Огляди «мозкових центрів» США також розробляють сценарії проведення Пекіном політики ядерного стримування у наступальному ключі. Деякі дослідники відзначають низьку ймовірність військового конфлікту між навіть Китаєм. Причини – нераціональність, превалювання американського ядерного стримування [11] відсутність належної мотивації. З таких самих позицій аналізується ймовірність звичайного конфлікту. Проте масив робіт, що моделюють варіанти початку військового конфлікту, насамперед у США, зростає.

КНР офіційно дотримується принципу незастосування ЯЗ першими за жодних обставин і відмовитися від його застосування проти неядерних країн і безядерних зон і ніколи не відступалася від цих принципів. Проте це означає відсутність ознак розгляду застосування ЯЗ.

У ХХ ст. фіксувався як мінімум один випадок приготування до ядерного удару – під час ескалації конфлікту з колишньої СРСР – «Карибська криза». Сьогодні Пекін не виключає застосування ЯЗ при загостренні найтривалішої територіальної суперечки навколо Тайваню.

Відповідно до преамбули Конституції КНР (1982 р.), Тайвань є частиною КНР і, отже, підпадає під дію Закону про протидію розколу держави. Відповідно до його положень, Пекін залишає у себе право застосувати «немирні методи» (非和平方式) під час спроби острова відокремитися (ст. 8) [12]. Світова спільнота формально Тайвань визнає китайською територією, а неформально підтримує його незалежність. Китай витрачає величезні гроші на розбудову військового флоту й активне розширення свого ядерного арсеналу. Загалом це не обов'язково є свідченням намірів Китаю силоміць ліквідувати демократичну альтернативу владі комуністичної партії. Але наявність відповідних військових спроможностей корисна і для досягнення власних цілей невійськовими засобами [11].

Досліджуючи китайську військову стратегію, стають очевидні два її аспекти. Згідно першого аспекту Китай прагне перемогти у короткій війні, застосувавши принцип контролю за військовими діями (war control). Реалізуючи другий аспект, КНР враховує практичну складність реалізації цього підходу у конфлікті зі США як сильнішим противником. Сам принцип має на увазі утримання ескалації в рамках вигідних для завершення конфлікту на умовах Пекіна [13].

Неможливо не звернути увагу на китайську концепцію протиборства систем (з пріоритетом побудови невразливої «системи систем» управління збройними силами).

Перемога «системи систем» розглядається як більш пріоритетне завдання, ніж фізична поразка армії опонента. За рахунок такого підходу Китай прагне уникнути можливого «повторення» американської помилки – надмірної опори у плануванні коштом супутникової навігації. Протисупутникова зброя також сприймається як новий чинник, здатний спровокувати перехід конфлікту на ядерну стадію; наростає інтерес до дослідження зв'язку розвитку штучного інтелекту (ІІ) та можливості початку ядерної війни. Ця тематика знайшла своє відображення у дослідженні RAND, опублікованому в першій половині 2018 року [14]. У ньому розглядаються чинники, здатні призвести до перемоги у ядерній війні. Однак відзначаються і їхні прорахунки у системі стратегічної стабільності. Небезпека переходу конфлікту в ядерну стадію через нерозуміння дій опонента. Це відзначається і в американських, і в китайських дослідженнях, а також важливе місце приділяється поняттю помилки та прорахунку (miscalculation).

Так, наприклад, ідентифікація загрози у разі виявлення запусчених у бік КНР ракет. Незалежно вони є ядерними чи конвенційними, запуск може бути розцінений як спроба «роззброюючого» чи «знеголовлюючого» удару. Причому говорити про здатність США до удару, що роззброює, виходячи з кількісної переваги, складно або зовсім неможливо. Мова може йти швидше про ослаблення китайського

ядерного арсеналу і збереження потенціалу у відповідь. Важливо також враховувати фактор можливого психологічного тиску та навіть «тестування» КНР американських меж.

Деякі автори досліджень ставили питання щодо готовності переходу на ядерну стадію конфлікту, вдавшись до загроз застосування ЯЗ чи практичним діям. Головні сили стратегічного стримування, здатні вражати територію США, зосереджені на ядерних МБР (міжконтинентальні балістичні ракети). Тому ймовірність використання баз конвенційних ракет, як мети першого удару, нижче. Проте питання ускладнює змішування ядерних та конвенційних можливостей у деяких балістичних ракетах середньої дальності (DF-21) та відсутність перевірених даних про оснащення інших. Інші варіанти прорахунку можуть бути пов'язані з оцінкою удару на системи управління та контролю. Не існує єдиної точки зору щодо роздільності систем передачі команд для бригаад ядерних та неядерних ракет та для підводних човнів. Виходячи з відкритих джерел у китайських ЗМІ та досліджень у США та Австралії, захист засобами ППО місць базування ядерних бригад ракетних військ Народно-визвольної армії Китаю (НВАК) невіддільний від захисту неядерних ракет. Отже, поразка систем ППО означає підвищення вразливості решти компонентів оборони.

Ще один фактор невизначеності пов'язаний із можливою поразкою армії КНР у конвенційному конфлікті. Інтерес до цієї теми пов'язаний із змістом текстів та виступів представників військових кіл КНР. Висновки більшості робіт кінця 2000-2010-х років, зводяться до неможливості застосування Пекіном ЯЗ у разі поразки звичайних сил. Основне коло конфліктогенних питань розташоване поза континентальною частиною Китаю. Поразка в них не принесе фізичної небезпеки керівництву КНР та загальної цілісності країни; жоден з таких конфліктів не вартий ризику відповідного ядерного удару. Варіант із завданням першого удару з боку США відкидається експертами через впевненість у наявності в КНР живучого потенціалу для дій у відповідь [15]. Тим не менш, низка американських експертів вказує на зв'язок між групою концепцій Air Sea Battle – JOAC – JAM-GC і можливим рішенням КНР застосувати ЯЗ в безвихідній ситуації. Отже, Т. Крістенсен наголошує на актуальності аргументації часів холодної війни щодо зв'язку розвитку конвенційних озброєнь НАТО та розробки варіантів застосування ЯЗ СРСР [16].

Зростання інтересу до питання реалістичності китайського принципу незастосування ядерної зброї першими пов'язане з диверсифікацією китайських носіїв ЯЗ та інформаційними «приводами», наприклад, коментарями військових та ін.

Національна безпека Китаю може бути під загрозою в разі спроб Тайваню здобути незалежність. США заявили, що можливе воєнне протистояння, викликане суперечками щодо статусу Тайваню, є однією з передумов для розгляду питання про застосування ядерної зброї [17]. У відповідь генерал-майор Чжу Ченху, професор Університету національної оборони, заявив, що якщо між Китаєм і США розгориться воєнний конфлікт через тайванське питання, «в Китаю немає вибору, окрім як використати ядерну зброю» [17]. Однак, доцільно зазначити, що це не є офіційною позицією Китаю. Важливим елементом ядерної політики КНР є ядерне стримування, в той час як інший, типовий для наддержав, – ядерний примус критикується як в політичних, так і в наукових колах держави. Проте, у воєнному колі розглядається сценарій застосування ядерного примусу у ситуації, якщо під час конвенційної війни між Китаєм і США останні бомбуватимуть або загрожуватимуть бомбуванням китайських АЕС, великих міст та основних промислових об'єктів [18]. У такому випадку Пекін може відповісти загрозою ядерного удару. Інформація про можливість ядерного удару з боку Китаю буде передаватись поступово, постійно поглиблюючись – від пропаганди в ЗМІ та заяв, підкріплених тренуваннями із залученням ядерних сил до опублікування переліку міст США, які стануть жертвами ядерної атаки.

Головне питання, що створює диспозицію – це зміна статусу острова. Так, у 2015 році дослідники RAND розглянули низку сценаріїв ескалації: боротьба за панування в повітрі над Тайванською протокою, кампанія «на виснаження» китайських ВПС (attrition victory). Як успішний розвиток подій для США розглядалося знищення китайських авіабаз. Однак автори виходили з того, що для досягнення цих цілей США слід бути готовими до людських та матеріальних втрат (аж до авіаносця). Висновки, яких дійшли автори дослідження «Military Scorecard» у 2015 році, також зводилися до досягнення КНР фактично безпрецедентної ситуації, в якій США здатні утримувати перевагу в повітряному просторі, тим самим допомагаючи тайванським наземним силам, лише на обмежені часові відрізки.

У роботі RAND 2017 за редакцією Т. Келлі, Д. Лонга та Д. Гомперта відзначено звуження кількості авіабаз, на які можуть спиратися американські ВПС, оскільки близькі до КНР авіабази, як Кадена, розташовані під прицілом китайських засобів заборони доступу. Наголошувалося на потребі в літаках-танкерах для дозаправки для вильотів з більш далеких баз, які самі по собі можуть стати мішенями для ударів. Також вказано на відсутність повної гарантії безпеки при базуванні на авіабазі Андерсен на острові Гуам. Ці ж дослідники наголошували, що, на відміну від 2007 року, можливість застосування ЯЗ у тайванському конфлікті зростає на тлі трансформації військово-технічної бази [19]. Було також дано прогноз, що США втратить можливість перемоги у конфлікті навколо Тайваню до 2025 року. У той час щодо умовного конфлікту, розпочатого зі спроби Тайваню оголосити незалежність, передбачалася така послідовність: – блокада Пекіном акваторії та повітряного простору навколо Тайваню з метою змусити Тайбей скасувати рішення; – потужна і негайна військова відповідь США – удар крилатими ракетами по китайським збройним

силам; – наступні удари КНР по кораблям та силам США у Японії; – перемога США під час ударів американськими підводними човнами по кораблям ВМФ КНР.

У змодельованому конфлікті 2025 року [20] враховується можливість застосування Китаєм протисупутникової зброї та подальшої загрози ядерного удару. Балансування на межі ядерного удару розглядалося як реакція на загрозу вразити місця базування китайського ЯЗ силами США. На певному етапі допускалося завдання КНР удару по інфраструктурі ПРО США на Алясці. Очікувалося, що одна з цих дій зможе мати витверезний ефект і повернути сторони до переговорів. Можливі різноманітні варіанти конфлікту у Південно-Китайському морі, особливо після нарощування присутності збройних сил КНР на штучно розширених островах.

У 2016 році експерти RAND оцінювали інфраструктуру на островах Спратлі як найбільш уразливі активи КНР у цьому регіоні [21]. Враховувалися фактори, що суперечать один одному: обмежена чисельність китайських ВПС для ведення бою над Спратлі, а також висока ймовірність втрат і обмеженість дальності польотів авіації США без дозаправлення. На цій підставі робився висновок про низьку ймовірність застосування ЯЗ у цьому випадку. Його роль, проте, враховувалася задля стримування звичайного конфлікту.

У той час як не досягнуті цілі США в акваторії Південно-Китайського моря можуть змусити Вашингтон завдати ударів по континентальному Китаю (об'єктах управління, зв'язку, спостереження), це може змусити КНР привести в готовність свої ядерні сили. Наприклад, після того, як Пекін втратить зв'язок з однією зі своїх ПЛАРБ. Така ситуація також змусить сторони розпочати переговори.

Висновок. Погляди США на ймовірність конфлікту із застосуванням ядерних загроз та/або застосуванням ЯЗ зазнають змін. Це пов'язано як з новими технологічними факторами (протисупутникові, гіперзвукові технології), так і змінами військових потенціалів окремих країн. Помітне занепокоєння проблемою ескалації у кількох середовищах. Найбільші зміни в американському баченні сценаріїв можливого конфлікту відбулися щодо Китаю. Багато в чому це пов'язано з оцінкою розвитку здатності збройних сил КНР до виявлення ракетних пусків і завдання удару у відповідь у поєднанні з неясністю положень китайської ядерної стратегії.

За таких умов можливо зробити висновок, що Сполучені Штати зосереджують увагу на нарощуванні далекобійної зброї, яка буде здатною завдавати ударів по ТВД, проводячи запуск із безпечної для платформ (підводні човни, авіація) відстані. Не можливо не погодитись із занепокоєнням американських дослідників через проблему взаємного нерозуміння в умовах втрати управління ескалацією військового конфлікту. Ймовірно, у зв'язку з цими тенденціями у США активізується робота лобістських груп, які просувають розробку нових ракетних озброєнь великої дальності. Вірогідність воєнного конфлікту між КНР та США із застосуванням ЯЗ зростає.

Вказані аспекти необхідно враховувати Україні у напрямі забезпечення власної національної безпеки і в контексті політизації обороноздатності держави.

Бібліографічний список:

1. U.S.-China Trade Facts. Office of the United States Trade Representative. URL: <https://ustr.gov/countries-regions/china-mongolia-taiwan/peoples-republic-china>
2. Kissinger H. On China. Henry Kissinger. London : Penguin Books, 2012. 604 p
3. A Nuclear Posture Review for the Next Administration
URL: <https://www.heritage.org/sites/default/files/2024-07/SR287.pdf>
4. Christensen T. The Advantages of an Assertive China: Responding to Beijing's Abrasive Diplomacy. Brookings Institution. 2011. URL: http://www.brookings.edu/articles/2011/03_china_christensen.aspx.
5. Downs E. China's Role in the World: Is China a Responsible Stakeholder, Brookings Institution. August 4. 2006. 50 p.; Downs E. How Oil Fuels Sino-U.S. Fires, Brookings Institution. 2006.
URL: http://www.brookings.edu/opinions/2006/0904china_downs.aspx
6. Downs E. National Energy Security Depends on International Energy Security, Brookings Institution. 2006.
URL: http://www.brookings.edu/opinions/2006/0317china_downs.aspx
7. Prasad E., Gu G. An Awkward Dance: China and the United States. Brookings Institution. 2009.
URL: http://www.brookings.edu/articles/2009/1111_us_china_prasad.aspx.
8. Пронь С. В. Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1914–1991 роки: Навчальний посібник. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2009. 140 С.
9. Шевчук О. В. Китай у зовнішньополітичній стратегії США (1990-ті – 2000-ні рр.). *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Сер.: Політологія.* 2010. Т. 131, Вип. 118. С.157–162.
10. Городня Н. Д. Східна Азія у зовнішній політиці США (1989–2013): монографія. К.: «Прінт-Сервіс», 2014. 528 С.
11. Мельник Т. А. Ядерне стримування в євроатлантичній системі безпеки.: дис. канд. політ. наук : 23.00.04. Київ, 2021. 231 С.
12. 中华人民共和国宪法 (Конституція Китайської Народної Республіки). 12.04.1982. Офіційний сайт Уряду КНР. URL: http://www.gov.cn/gongbao/content/2004/content_62714.htm

13. 中国的军事战略（全文）Воєнна стратегія Китаю (повний текст). 26.05.2015. Веб-сайт Минобороны КНР. URL: https://www.gov.cn/zhengce/2015-05/26/content_2868988.htm
14. Geist E. John A. How Might Artificial Intelligence Affect the Risk of Nuclear War? Santa Monica: RAND. 2018. URL: <https://www.rand.org/pubs/perspectives/PE296.html>
15. Dobbins et al. Conflict with China: Prospects, Consequences, and Strategies for Deterrence. Santa Monica: RAND. 2011. URL: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/occasional_papers/2011/RAND_O_P344.pdf
16. Christensen T. The Meaning of the Nuclear Evolution: China's Strategic Modernization and U.S.-China Security Relations. *Journal of Strategic Studies*. 2012. Vol. 35. No. 4.
17. Oswald R. U.S.-China Nuclear Posture Dialogue Stymied by Miscommunication, Experts Say // Nuclear Threat Initiative. 2011. 28 October. URL: <http://www.nti.org/gsn/article/us-china-nuclear-posture-dialogue-stymied-by-miscommunication-experts-say/>
18. Johnston A. China's New "Old Thinking": The Concept of Limited Deterrence. *International Security*. 1995-96. Vol. 20, N 3. P. 5-42.
19. Long D., Kelly T., Gompert D. Smarter Power, Stronger Partners, Volume II: Trends in Force Projection Against Potential Adversaries. Santa Monica, RAND. 2017. URL: https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR1359z1.html
20. Генерал США попередив своїх підлеглих, що через два роки можлива війна з Китаєм. URL: <https://mezha.net/ua/bukvy/heneral-ssha-poperedyv-svoikh-pidlehlykh-shcho-cherez-dva-roky-mozhlyva-viina-z-kytaiem-wp>
21. Kaufman A., Heartnett D. Managing Conflict: Examining Recent PLA Writings on Escalation Control. CAN. 2016. URL: https://www.cna.org/cna_files/pdf/DRM-2015-U-009963-Final3.pdf

References:

1. U.S.-China Trade Facts. Office of the United States Trade Representative. URL: <https://ustr.gov/countries-regions/china-mongolia-taiwan/peoples-republic-china>
2. Kissinger H. (2012). On China. Henry Kissinger. London: Penguin Books, 604 p
3. A Nuclear Posture Review for the Next Administration
URL: <https://www.heritage.org/sites/default/files/2024-07/SR287.pdf>
4. Christensen T. (2011) The Advantages of an Assertive China: Responding to Beijing's Abrasive Diplomacy. Brookings Institution. URL: http://www.brookings.edu/articles/2011/03_china_christensen.aspx.
5. Downs E. (2006). China's Role in the World: Is China a Responsible Stakeholder, Brookings Institution. August 4. 2006. 50 p.; Downs E. How Oil Fuels Sino-U.S. Fires, Brookings Institution..
URL: http://www.brookings.edu/opinions/2006/0904china_downs.aspx
6. Downs E. (2006). National Energy Security Depends on International Energy Security, Brookings Institution. URL: http://www.brookings.edu/opinions/2006/0317china_downs.aspx
7. Prasad E., Gu G. (2009). An Awkward Dance: China and the United States. Brookings Institution. URL: http://www.brookings.edu/articles/2009/1111_us_china_prasad.aspx.
8. Pron S. V. (2009). International Relations and Foreign Policy. 1914–1991: Textbook . Mykolaiv: Publishing House of Petro Mohyla Moscow State University, 140 p.
9. Shevchuk O. V. (2010). China in the foreign policy strategy of the USA (1990s – 2000s). *Scientific works of Petro Mohyla Black Sea State University. Ser.: Political Science*. T. 131, Issue 118. P.157–162.
10. Gorodnya N.D. (2014). East Asia in US Foreign Policy (1989–2013): monograph. Kyiv: Print-Service, 528 pp.
11. Melnyk T. A. (2021). Nuclear Deterrence in the Euro-Atlantic Security System: Dissertation Candidate of Political Science : 23.00.04. Kyiv, 231 p.
12. Constitution of the People's Republic of China. 04/12/1982. Official website of the Government of the People's Republic of China. URL: http://www.gov.cn/gongbao/content/2004/content_62714.htm
13. 中国军军军报视（全文）China's Military Strategy (full text). 26.05.2015. Website of the Ministry of Defense of the People's Republic of China. URL: https://www.gov.cn/zhengce/2015-05/26/content_2868988.htm
14. Geist E. John A. (2018). How Might Artificial Intelligence Affect the Risk of Nuclear War? Santa Monica: RAND. URL: <https://www.rand.org/pubs/perspectives/PE296.html>
15. Dobbins et al. (2011). Conflict with China: Prospects, Consequences, and Strategies for Deterrence. Santa Monica: RAND. URL: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/occasional_papers/2011/RAND_O_P344.pdf
16. Christensen T. (2012). The Meaning of the Nuclear Evolution: China's Strategic Modernization and U.S.-China Security Relations. *Journal of Strategic Studies*. Vol. 35. No. 4.
17. Oswald R. (2011). U.S.-China Nuclear Posture Dialogue Stymied by Miscommunication, Experts Say // Nuclear Threat Initiative. 28 October. URL: <http://www.nti.org/gsn/article/us-china-nuclear-posture-dialogue-stymied-by-miscommunication-experts-say/>
18. Johnston A. (1995-96). China's New "Old Thinking": The Concept of Limited Deterrence. *International Security*. Vol. 20, N 3. P. 5-42.
19. Long D., Kelly T., Gompert D. (2017). Smarter Power, Stronger Partners, Volume II: Trends in Force Projection Against Potential Adversaries. Santa Monica, RAND. URL: https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR1359z1.html

20. US general warns his subordinates that war with China is possible in two years.
URL: <https://mezha.net/ua/bukvy/heneral-ssha-poperedyv-svoikh-pidlehlykh-shcho-cherez-dva-roky-mozhlyva-viina-z-kytaiem-wp/>

21. Kaufman A., Heartnett D. (2016). Managing Conflict: Examining Recent PLA Writings on Escalation Control. CAN. URL: https://www.cna.org/cna_files/pdf/DRM-2015-U-009963-Final3.pdf

DOI 10.31558/2617-0248.2025.10.12

УДК 327.8:323.1](560)

ВПЛИВ ЕТНІЧНИХ ЧИННИКІВ НА РЕАЛІЗАЦІЮ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ТУРЕЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7115-2445>

Андріянова Н. М., к.політ.н., провідний науковий співробітник Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-6546-3503>

Ясинська В. С., к.політ.н., доцент Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Проаналізовано етнічну складову зовнішньої політики сучасної Туреччини. Встановлено, що наукових досліджень щодо чисельності меншин у Туреччині наразі немає, а питання підрахунку чисельності етносів є доволі суперечливим, оскільки держава не запитує громадян про їх етнічне, релігійне чи інше походження під час перепису населення. Доведено, що етнічний фактор в Турецькій Республіці часто використовують для вирішення внутрішньо- та зовнішньополітичних проблем, у зв'язку з чим мали місце випадки жорсткої туркізації та культурної асиміляції етнічних меншин. Анкара стимулює порушення прав нетюркських національних меншин, нетирпимість до релігійних конфесій та продовжує реалізацію своїх пантюркістських програм. Як наслідок, етнополітика сучасної Туреччини залишається доволі суперечливою та продовжує перебувати під впливом внутрішньополітичних та зовнішньополітичних чинників, головними серед яких є конкуренція за владу основних політичних акторів та прагнення вступу до ЄС. Визначено, що на практиці Туреччина далека від реального вирішення курдської проблеми. Встановлено, що у зовнішній політиці сучасна Туреччина постійно підтримує курс на розширення свого впливу за межами країни та розвиває ідею тюрко-турецького культурного простору. Уряд Р. Ердогана посилив всебічну співпрацю Туреччини з тюркомовними державами та державами, де проживають тюркські народи. Зроблено висновок, що сучасна Туреччина демонструє посилення пантюркістської ідеології у політичному просторі та активізацію пантюркістських впливів на мовно, культурно та релігійно споріднені держави. Попри те, що офіційна Анкара закріплює на нормативному рівні демократичні принципи діяльності органів публічної адміністрації та їх взаємодії із населенням, все ж таки політичний режим Туреччини тяжіє до нехтування демократичними принципами.

Ключові слова: Туреччина, тюркізм, пантюркізм, геополітика, етнополітика, політична нація.

Andriianova N. M., Yasynska V. S. The Influence of Ethnic Factors on the Implementation of the Foreign Policy of the Republic of Turkey

The ethnic component of modern Turkey's foreign policy is analyzed. It is established that there are currently no scientific studies on the number of minorities in Turkey, and the issue of counting the number of ethnic groups is quite controversial, since the state does not ask citizens about their ethnic, religious or other origin during the census. It has been proven that the ethnic factor in the Republic of Turkey is often used to solve domestic and foreign policy problems, and in this regard, there have been cases of rigid Turkification and cultural assimilation of ethnic minorities. Ankara stimulates violations of the rights of non-Turkic national minorities, non-tolerance of religious confessions, and continues to implement its pan-Turkic programs. As a result, the ethnic policy of modern Turkey remains quite controversial and continues to be influenced by domestic and foreign policy factors, the main ones being the competition for power among the main political actors and the desire to join the EU. It is determined that in practice, Turkey is far from a real solution to the Kurdish problem. It is established that in its foreign policy, modern Turkey constantly supports the course of expanding its influence outside the country and develops